

ВАЩУК ОЛЕСЯ ПЕТРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри криміналістики, доктор юридичних наук, професор*

РИЗИКИ У РОЗРОБЦІ МЕТОДИК ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ НЕВЕРБАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ

Використання невербальної інформації є можливістю, якою варто скористатися в кримінальному провадженні. Ряд досліджень з цієї тематики свідчать про актуальність та користь з такого використання, в тому числі при розробці методик проведення судових експертиз при дослідженні невербальної поведінки. Невербальна поведінка як складова частина людського спілкування взагалі супроводжує весь процес взаємодії усіх учасників кримінального провадження, тобто притаманне всім його етапам. Антроподжерельні невербальні прояви завжди впливають на характер створених міжособистісних взаємин, а їх місце і роль у плані отримання криміналістичної інформації різне та багато в чому визначаються змістом і спрямованістю здійснюваних процесуальних дій. Сприймаючи і використовуючи антроподжерельну невербальну інформацію, яка надходить від інших учасників кримінального провадження, можна не тільки встановити внутрішній емоційний стан, що важливо для визначення тактики подальшої взаємодії з ним, а й отримати іншу інформацію (наприклад, приховану), що стосується кримінально-релевантної події [1].

При цьому вкрай важливе обґрунтоване апробоване використання знань з невербальної інформації при розробці відповідних методик проведення судових експертиз. Бо методики з дослідження невербальної інформації повинні відповідати закріпленому в Україні визначенню методики проведення судової експертизи, як то результату наукової роботи, що містить систему методів дослідження, які застосовуються в процесі послідовних дій експерта з метою виконання певного експертного завдання [2].

Наприклад, розробка Київським науково-дослідним інститутом судових експертиз методики застосування засобів аудіовізуальної психодіагностики при дослідженні індивідуально-психологічних особливостей невербальної поведінки осіб, зафіксованих у відеозаписах є однією з перших методик проведення судових експертиз, ключове місце в якому надається невербальній інформації. Розробники цієї методики завданням поставили дослідження індивідуально-психологічних особливостей невербальної поведінки осіб, зафіксованих у відеозаписах й виявлення окремих функціональних індивідуально-психологічних кінематичних та динамічних особливостей рухової моторики невербальної поведінки осіб, здійснення порівняльного аналізу виявлення окремих функціональних індивідуально-психологічних кінематичних та динамічних особливостей рухової моторики невербальної поведінки

осіб на предмет установлення їх конгруентності. В такій методиці авторами предметом дослідження, визначено індивідуально-психологічні особливості невербальної поведінки осіб, зафіксованих у відеозаписах, тобто суто невербальні поведінкові прояви особи.

Спостерігаючи за розробкою такої методики варто застерегти від вже наявних ключових ризиків, що повинні бути враховані на етапі розробки методики таким. По-перше, така методика повинна мати власну *апробовану* систему методів дослідження, по-друге, передбачити попереднє навчання експертів роботі по цій методиці та подальше їх підвищення кваліфікацій. Пропонується з початку апробувати систему методів дослідження цієї методики, а вже потім й саму методику як вимагається, фахівцями спеціалізованих установ, які не брали участь у її розробленні, з метою перевірки обґрунтованості методики, а також оцінки її ефективності та результативності для виконання експертних завдань [2]. Щодо другого, то тут варто зазначити, що експерт повинен володіти спеціальними компетенціями, щоб цю методику застосовувати на практиці. По процесу здобуття таких компетенцій (умови, правила, обсяг та ін.) варто окремо сформувати відповідні рекомендації.

Якщо розмірковувати щодо майбутніх ризиків у розробці методик проведення судових експертиз при дослідженні невербальної поведінки, то це може стосуватися змісту експертних завдань та їх виконання. Такі ризики не є виключеннями й для методики застосування засобів аудіовізуальної психодіагностики при дослідженні індивідуально-психологічних особливостей невербальної поведінки осіб, зафіксованих у відеозаписах.

Список використаних джерел:

1. Вашук О.. Невербальна інформація в кримінальному провадженні: теоретико-методологічні основи. Монографія. Одеса : Видавничий дім «Гельветика». 2017. 430 с.
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 2 липня 2008 р. № 595 «Про затвердження Порядку атестації та державної реєстрації методик проведення судових експертиз».

Ключові слова: антроподжерельна невербальна інформація, експертиза, криміналістика.

Key words: anthropogenic nonverbal information, expertise, criminalistics.